

РІДНА

Щомісячний науково-педагогічний журнал
ISSN 0131-6788

СІЧЕНЬ

2016 ШКОЛА

❖ Теорія і методологія освіти

Валерій РАДУЛ – Особливості дослідження професійної самореалізації особистості у наукових теоріях та концепціях (друга половина ХХ століття) 3

❖ Дискусійна тема

Валерій РЕДЬКО – Проблеми підручникотворення: спроби визначення сутності та шляхів розв'язання..... 11

❖ Актуальна тема

Світлана НИЧКАЛО – Естетичне виховання школярів у контексті викликів сучасності..... 14

❖ Методика. Практика. Експеримент

Світлана МАРТИНЕНКО – Самодіагностика педагогічної діяльності вчителя: сучасний вимір 19

Оксана КРАВЧУК – Феномен педагогічного новаторства у працях сучасних дослідників: багатоаспектність і різновекторність трактувань 25

Людмила ГУСАК, Зіновія ЛЕЩЕНКО, Оксана ЧУХНОВА – Впровадження методу асоціативних символів на початковому етапі вивчення іноземної мови 31

Таміла БЕРЕЖНА – Моделювання здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу: обґрунтування структури і критеріїв..... 37

Вікторія КОСТЮК – Кейс-технології у підготовці судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування: сутність і шляхи реалізації 43

В'ячеслав КУЗЬМИЧ – Гуманізація освіти як чинник формування гуманного ставлення до людей похилого віку 48

❖ Педагогічний ретродосвід

Наталія ДЕМ'ЯНЕНКО – «Громадівський соціалізм» М.П. Драгоманова: еволюція поглядів, концептуалізація ідей 52

Лариса БЕРЕЗІВСЬКА – Ідея національно-патріотичного виховання школярів у добу Української революції: за матеріалами журналу «Вільна українська школа» (1917–1920) 57

Євген АНТИПІН – Питання трудового виховання дітей у дидактичному доробку Володимира Фармаковського 63

Тетяна ОКОЛЬНИЧА – Українські етнографічні дослідження народної педагогіки східних слов'ян (XIX – початок ХХ ст.) 67

ПАМ'ЯТІ НАШИХ КОЛЕГ

Назавжди в когорті будівничих нової школи *Пам'яті Валерія Письменного* 71

ПОДІЇ. ЗАХОДИ. ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Ольга ПОГАН, Олександр ГЕРЕВИЧ – Святкування Різдва Христового та Нового року на Закарпатті..... 18
Всеукраїнська відеоконференція «Позашкільна освіта: здобутки, виклики і перспективи»..... 62

Анжеліна ПУГАЧ – Шлях Української асоціації Василя Сухомлинського: з нагоди 25-річчя від часу заснування 72

Лідія ТКАЧЕНКО – Ідеї В.Сухомлинського – революційний етап у розвитку вітчизняної педагогічної думки 75

УВАГА, ЕКСПЕРИМЕНТ!

Нелля ПОГРІБНА – Тьюторські технології як чинник модернізації сучасної освіти..... 78

Аркадій МАНУЙЛЕНКО – Сільська школа України: сучасний контекст з досвіду роботи Золотоношківської загальноосвітньої школи I–III ступенів Дробівської районної ради Черкаської області..... 80

ПЕРЕДПЛАТА 2016

Передплату можна оформити у будь-якому поштовому відділенні
або на сайті ДП «Преса» www.presa.ua

ІНДЕКС: 74442

Методика. Практика. Експеримент

Самодіагностика педагогічної діяльності вчителя: сучасний вимір

Світлана МАРТИНЕНКО,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін Київського університету імені Бориса Грінченка

Розвиток сучасного українського суспільства позначений новим етапом модернізації галузі освіти, який супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії та практиці, зокрема щодо питання професійного вдосконалення, ефективного задоволення професійних запитів і потреб. У зв'язку з цим актуалізується проблема діагностування педагогічної діяльності вчителя. Отже, особливого значення набуває педагогічна діагностика і моніторинг професійної діяльності.

Останніми десятиріччями активно розвивається, паралельно з психологічною, педагогічна діагностика – наука, орієнтована на дослідження, розроблення ефективних методик і технологій вивчення особистісно-професійного зростання педагога, виявлення та подолання труднощів, що постають у практичній діяльності, пошук оптимальних способів вирішення, а також визначення позитивних аспектів професійної діяльності, планування конкретних засобів їх закріплення в індивідуальному навчальному стилі. Діагностування успішності професійної діяльності дозволить педагогу не лише отримати об'єктивну інформацію для самоаналізу, а й сприятиме визначенню подальших перспектив професійного зростання, зміцненню адекватної самооцінки, позитивної «Я-концепції» та психологічної комфортності.

Складовою комплексної педагогічної діагностики, крім діагнозу, прогнозування, проектування, мотивації, комунікації, самокорекції та самоконтролю, є самодіагностика, проведення якої пов'язане з оволодінням навичками самоаналізу й самооцінки, що дозволяє спрямувати роботу на активне саморегулювання та самокорекцію. Водночас у процесі здійснення діагностичних процедур фахівець отримує дані про вимоги щодо організації педагогічної діяльності, способи її оцінювання, тобто у такий спосіб оволодіває вміннями і навичками її самостійно діагностувати. Окрім учителя, діагностування результативності його педагогічної діяльності постійно здійснюють директор, заступники директора загальноосвітнього навчального закладу, колеги, учні, батьки, а також методисти та інспектори районних (міських) управлінь освіти.

Оволодінню діагностичними вміннями, на нашу думку, особливо сприяє участь педагога в роботі

творчих, експертних груп. Насправді, якщо вчитель може якісно проаналізувати урок, виховний захід, проведений колегою, то він зможе також самостійно визначити й долати свої недоліки та прорахунки (за умови достатнього рівня теоретичних і методичних знань, високої загальної культури та позитивної мотивації до самовдосконалення). Отже, створюються передумови для підвищення рівня особистісно-професійного розвитку та педагогічної майстерності.

На основі аналізу наукових джерел, практичного досвіду, ми визначили основні напрями самодіагностики професійної педагогічної діяльності:

- раціональне використання особистого досвіду, традиційних методик;
- оволодіння новими методиками і технологіями навчально-пізнавальної діяльності;
- ефективне поєднання особистого педагогічного досвіду та нових методик під час організації навчально-виховного процесу;
- забезпечення зворотного зв'язку під час самоаналізу та самооцінки ефективності викладання і навчання.

Вивчення означеної проблеми засвідчило, що найповніше саморефлексію, самоаналіз і самооцінювання з психологічного погляду дослідив В.Беспалько [1]. Науковець розкрив її зміст шляхом визначення сутності професійної самосвідомості, яка є невід'ємною складовою професійної майстерності та критерієм особистісного розвитку педагога. Дослідник визначив основні компоненти професійної самосвідомості, серед яких:

- «Актуальне Я» – яким себе бачить педагог у цей час.
- «Ретроспективне Я» – яким він себе бачить та оцінює на початкових етапах своєї праці.

- «Ідеальне Я» – яким учитель хотів би стати.
- «Рефлексивне Я» – як, на його думку, ставлять-ся до нього, його професійної діяльності адміністрація школи, колеги, учні та батьки.

Визначальною складовою професійної свідомості вчителя є «Актуальне Я», що ґрунтується на трьох інших. Щодо «Ретроспективного Я», то є система критеріїв оцінювання особистісно-професійного досвіду та досягнень. «Ідеальне Я» передбачає перспективу розвитку особистості та зумовлює саморозвиток у професійній сфері. «Рефлексивне Я» є своєрідною шкалою професійного середовища й забезпечує об'єктивність самооцінки.

Наголошуючи на важливості позитивної мотивації до саморозвитку, В.Беспалько зазначає, що «її формування адекватне формуванню навичок самоусвідомлення й аналізу взаємодії його компонентів» [1, с. 31]. У своїх дослідженнях науковець подає повну, логічно завершену структуру й алгоритм самодіагностики, що охоплює самоспостереження, самоаналіз, самооцінювання, самоконтроль, самокорекцію, які утворюють завершений цикл.

У процесі самоспостереження відбувається усвідомлення характерних аспектів педагогічної діяльності, особистих якостей, мотивів, а також визначення місії та візії в системі професійних і суспільних відносин. На цьому етапі варто використовувати такі методи педагогічної діагностики, як: педагогічне спостереження, ведення педагогічного щоденника, хронометраж навчально-виховного процесу, оцінювання його результативності, самоаналіз окремих етапів діяльності, анкетування, тестування власних професійних знань, умінь і особистісних якостей. Необхідно забезпечувати також неперервність, об'єктивність, конкретність і систематичність самоспостереження.

Самоаналіз дає змогу встановити причинно-наслідкові зв'язки в інформації про себе. Його основи складають мисленнєва декомпозиція своєї особистості та педагогічної діяльності, вивчення отриманих завдяки самоспостереженню даних, порівняння мети й очікуваних результатів, ідентифікація висновків із уже сформованою системою особистісних уявлень та орієнтацій. На означеному етапі створюється інформаційна основа для адекватної самооцінки. Полегшують самоаналіз знання про методіку проведення аналізу та складові професійної діяльності педагога.

Етап самооцінювання передбачає визначення ставлення до себе і власної педагогічної діяльності. Значущість самооцінювання залежить від його адекватності та об'єктивності. Самооцінку характеризують за такими параметрами: рівень (величина) – висока, середня і низька; реалістичність – адекватна і неадекватна (завищена й занижена); особливості побудови – конфліктна і безконфліктна; стійкість [3]. Самооцінка формується на основі оцінок інших людей, оцінки результатів власної діяльності, співвідношення реального й ідеального уявлення про себе.

Самоконтроль є усвідомленням й оцінкою людиною власних дій, психічних станів і процесів, що визначається вимогами суспільства, професійної діяльності до поведінки особистості. Здатність до самоконтролю є одним із показників розвитку її волевої сфери.

На етапі самокорекції реалізується зворотний зв'язок, втілюється в педагогічну діяльність результат попередніх етапів самодіагностики. Варто визначити основні типи самокорекції залежно від часу реалізації зворотного зв'язку в структурі освітнього процесу. До них належать:

- *оперативна самокорекція* (здійснюється безпосередньо під час проведення навчального заняття, залежно від педагогічної ситуації);
- *підсумкова самокорекція* (проводиться залежно від результатів педагогічної діяльності вчителя та рівня збігу їх із метою й завданнями навчально-виховного процесу. Зворотний зв'язок у цьому випадку «запізнюється» й спрямовується на зміну загальної програми діяльності педагога, перегляд і переосмислення кола актуальних проблем та завдань, які необхідно вирішувати);
- *випереджувальна самокорекція* (визначається здатністю прогнозувати педагогічні наслідки професійних дій, змінювати їх до початку діяльності, використовуючи інформацію про індивідуальні особливості учнів і власний стиль діяльності).

На основі проведених досліджень варто виокремити такі етапи проведення самодіагностики, як:

- дослідження власної діяльності;
- виявлення та вивчення труднощів, які відчуває вчитель у професійній діяльності;
- врахування мотивів, потреб і можливостей для вдосконалення професійної діяльності;
- вміння визначати ефективність своєї праці та результати її вдосконалення;
- встановлення можливих негативних впливів, наслідків подолання негативних чинників на чітко сформовані ланки педагогічної діяльності.

Володіння навичками самодіагностики дозволяють педагогу уникати необ'єктивної оцінки, самостійно аналізувати та вносити необхідні корективи у навчально-виховний процес, безперервно, за будь-яких обставин, здійснювати заходи щодо вдосконалення професійної майстерності. Це допоможе фахівцю вийти на новий, більш вагомий рівень самоорганізації – в режим неперервного особистісно-професійного вдосконалення та творчого пошуку.

Пропонуємо зразки діагностичного анкетування, тестування, експертної самооцінки, програму спостереження за розвитком практичних умінь, які допоможуть педагогу об'єктивно оцінити власну професійну діяльність.

Анкета для оцінювання професійної діяльності

1. Чи пов'язуєте Ви свої труднощі з тим, що не досить добре володієте теоретичними питанням із психології дитини? (Так; складно відповісти; ні).

2. Можливо, Ваші труднощі пов'язані з тим, що Ви оволоділи не всіма способами, методами, прийомами активізації учнів під час навчання? (Так; складно відповісти; ні).

3. Складно Вам формулювати в навчально-виховному процесі запитання проблемного характеру, створювати проблемні ситуації? (Так; складно відповісти; ні).

4. Як часто Вам вдається на лабораторних і практичних заняттях організувати роботу учнів, аби вона проходила у формі прикладного дослідження? (Так; складно відповісти; ні).

5. Як часто Ви на уроках використовуєте наукові факти, щоб вони сприяли розвитку мислення учнів? (Так; складно відповісти; ні).

6. Складно Вам на уроках організувати дискусію (диспут, дебати)? (Так; складно відповісти; ні).

7. Ви володієте вмінням розглядати явища, події, факти під час пояснення нового матеріалу з урахуванням міждисциплінарного підходу (показати загальність законів природи і суспільства, продемонструвати елементи системного бачення явищ і об'єктів тощо)? (Так; складно відповісти; ні).

8. Вам вдається завжди і в усіх класах підготувати для учнів різнорівневі завдання? (Так; складно відповісти; ні).

9. Можете Ви визначити, який вид завдань буде найскладнішим для учнів? (Так; складно відповісти; ні).

10. Чи вдається Вам визначити рівень усвідомлення учнями світоглядних понять? (Так; складно відповісти; ні).

11. Складно Вам викладати теоретичні та дидактичні питання з Вашого предмета? (Так; складно відповісти; ні).

12. Чи складно Вам аналізувати навчальний матеріал, що містить сучасні наукові досягнення, зразки науково-технічного прогресу? (Так; складно відповісти; ні).

13. Чи завжди Вам вдається вибрати ефективні методи або методичні прийоми для реалізації мети (завдань) уроку? (Так; складно відповісти; ні).

14. Чи можете Ви оцінити те, що найбільше і найефективніше вдалося Вам на уроці? (Так; складно відповісти; ні).

15. Чи можете оцінити, що не вдалося Вам на тому чи іншому уроці, які відчували труднощі? (Так; складно відповісти; ні).

16. Чи завжди Вам вдається визначити недоліки уроків, проведених Вашими колегами? (Так; складно відповісти; ні).

Тестування професійного розвитку педагога

На основі поданої інформації визначте, на якому рівні професійного розвитку Ви перебуваєте як педагог.

1. Найвищий рівень. Учитель постійно прагне саморозвитку, творчості та реалізує ці прагнення.

2. Дуже високий рівень. Учитель виявляє творчість у вузькому розумінні слова як пошук і знаходження об'єктивно нових завдань, методів,

способів, прийомів, форм, засобів навчання й виховання (новаторство).

3. Високий рівень. Учитель досконало володіє складеними раніше методичними розробками (майстерність), здійснюючи для себе «відкриття», не збагачуючи при цьому науку та практичний досвід.

4. Середній рівень. Учитель володіє вміннями в загальному вигляді, приблизно, поводить себе невпевнено.

5. Низький рівень. Учитель не володіє необхідними вміннями і відчуває труднощі методичного спрямування.

6. Дуже низький рівень. Учитель не володіє необхідними вміннями, допускає фактичні та методичні огріхи.

7. Найнижчий рівень. Учитель внутрішньо закритий для професійного розвитку, не володіє необхідними вміннями і не прагне оволодіти ними.

Експертне самооцінювання розвитку педагогічних умінь

Запропоновані аркуші експертної самооцінювання, що містять інформацію для експрес-діагностики професійної компетентності вчителя, розраховані на їх заповнення педагогом або експертом. Пункти експертного самооцінювання містять опис основних професійних знань і вмінь, якими має володіти вчитель. Педагог (експерт) оцінює, на якому рівні розвинені його вміння та навички, як активно він використовує у своїй професійній діяльності ті чи інші методичні прийоми.

Аркуш оцінки складається з 20 пунктів, кожен із них оцінюється за п'ятибальною шкалою. Пункти згруповано в 5 блоків відповідно до складових професійної компетентності вчителя, а саме:

- педагогічна діяльність (пункти 1–4);
- педагогічне спілкування (пункти 5–8);
- індивідуальні особливості (пункти 9–12);
- навченість учнів (пункти 13–16);
- вихованість учнів (пункти 17–20) з урахуванням особливостей професійної діяльності педагога.

Інструкція оброблення листів самооцінювання

Педагог здійснює самоаналіз за блоками професійної компетентності, визначає загальний бал за кожним із них і підсумковий.

З кожного аркуша самооцінювання підраховують шість показників:

- X_1 – сума балів із пунктів 1–4;
- X_2 – сума балів із пунктів 5–8;
- X_3 – сума балів із пунктів 9–12;
- X_4 – сума балів із пунктів 13–16;
- X_5 – сума балів із пунктів 17–20.

Суму балів з усіх показників множимо на 2.

Далі підраховуємо загальну оцінку: $X_6 = X_1 + X_2 + X_3 + X_4 + X_5$.

Середній бал обраховуємо за формулою

$$X_{\text{серед.}} = X_6 : 5, \text{ де } 5 - \text{кількість блоків.}$$

Оцінки за блоками використовують для якісного аналізу роботи і розроблення методичних рекомендацій із самовдосконалення. Вони враховуються

також у подальших підрахунках під час інтерпретації результатів.

Величина середньої загальної оцінки може коливатися від 40 до 200 балів. Якщо вчитель набрав від 40 до 80 балів, то це є свідченням низької оцінки; від 80 до 120 балів – середньої оцінки, що дає підстави присвоїти вчителю II кваліфікаційну категорію; 121–160 – досить висока оцінка, що дозволяє вчителю претендувати на I категорію; 161–200 балів – висока оцінка, що може бути підставою для присвоєння вищої кваліфікаційної категорії.

Оцініть подані твердження за п'ятибальною шкалою, в якій якість:

5 – розвинена достатньо повно або означений вид діяльності постійно використовує вчитель у роботі;

4 – достатньо розвинена або означений вид діяльності вчитель часто використовує в роботі;

3 – розвинена задовільно або означений вид діяльності вчитель використовує нечасто;

2 – розвинена недостатньо або означений вид діяльності вчитель використовує доволі рідко;

1 – практично не виражена (виражена слабо) або означений вид діяльності практично відсутній.

Аркуш № 1 експертного самооцінювання розвитку педагогічних умінь

№ з/п	Твердження	Бали
1	Ставить комплексні педагогічні завдання, враховує складні педагогічні ситуації, розподіляє увагу, здійснює гнучкість у засобах організації уроку	5,4,3,2,1
2	Достатньо поінформований про життя дітей поза школою	5,4,3,2,1
3	Володіє різноманітністю форм і методів навчання та виховання	5,4,3,2,1
4	Планує навчання на основі вивчення індивідуальних особливостей учнів, аналізує педагогічну діяльність з урахуванням цього	5,4,3,2,1
5	Передбачає близькі та віддалені результати навчально-виховного процесу	5,4,3,2,1
6	Враховує потреби дітей у безпосередньому спілкуванні, вмilo підтримує й спрямовує їхню емоційність, зберігає щирість, співчуває іншим людям	5,4,3,2,1
1	Створює необхідні умови для педагогічної безпеки у спілкуванні з дітьми	5,4,3,2,1
8	Забезпечує умови самореалізації та реалізації внутрішніх резервів	5,4,3,2,1
9	Утверджує особисту позитивну концепцію щодо педагогічної діяльності, на основі якої вибудовує професійну поведінку	5,4,3,2,1
10	Працює творчо, застосовуючи оригінальні методи і прийоми	5,4,3,2,1
11	Керує своїм емоційним станом	5,4,3,2,1
12	Об'єктивно оцінює свої можливості (актуальні, ретроспективні, потенціальні), а також інших (рефлексивне самооцінювання)	5,4,3,2,1

13	Здійснює поетапне відпрацювання всіх компонентів навчання (формулювання завдань, виконання навчальних дій, врахування індивідуального навчального стилю)	5,4,3,2,1
14	Розвиває в учнів навички самоосвітньої діяльності, самовиховання	5,4,3,2,1
15	Спирається на результати вивчення учнів, виявляє окремі показники навченості (активність орієнтування, кількість дозованої допомоги учням), здійснює індивідуальний та диференційований підхід	5,4,3,2,1
16	Формує мотиваційний інтерес до навчально-пізнавальної діяльності, самооцінювання й самоконтролю	5,4,3,2,1
17	Оцінює рівень вихованості учнів	5,4,3,2,1
18	Розвиває самостійність учнів із урахуванням суспільно корисної діяльності, пов'язує еталони вихованості з трудовою діяльністю дорослих, нормами і стилем життя	5,4,3,2,1
19	Прагне зміцнювати вихованість як єдність цінностей, переконань і поведінки учнів	5,4,3,2,1
20	Встановлює зв'язок між способами своєї діяльності й результатами навченості та вихованості учнів	5,4,3,2,1

Самооцінювання реалізації потреб педагога у розвитку та саморозвитку Анкета 1

Відповідаючи на запитання анкети, поставте бали, які відображають Вашу думку:

5 – якщо це твердження повністю відповідає дійсності;

4 – швидше відповідає, ніж навпаки;

3 – і так, і ні;

2 – швидше не відповідає;

1 – не відповідає.

Твердження:

1. Я прагну вивчати себе.

2. Я залишаю час для розвитку, навіть якщо завантажений справами.

3. Перешкоди стимулюють мою активність.

4. Я шукаю зворотний зв'язок, оскільки це допомагає мені пізнати й оцінити себе.

5. Я рефлексую свою діяльність, виділяючи для цього спеціальний час.

6. Я аналізую свої почуття й досвід.

7. Я багато читаю.

8. Я широко дискутую з питань, які мене цікавлять.

9. Я вірю у свої можливості.

10. Я прагну бути якомога відкритішою людиною.

11. Я усвідомлю вплив інших людей.

12. Я керую своїм професійним розвитком і отримую позитивні результати.

13. Я отримую задоволення від пізнання нового.

14. Зростання відповідальності не лякає мене.

15. Я позитивно ставлюся до кар'єрного зростання.

Підрахуйте загальну кількість балів. Якщо Ви набрали 55 і більше цього балів – Ви активно

реалізуєте свої потреби в саморозвитку; від 36 до 54 балів – доведеться визнати, що у Вас відсутня чітка система саморозвитку; від 15 до 35 балів – Ви маєте зрозуміти, що перебуваєте в стадії призупиненого кар'єрного зростання.

Анкета 2 для визначення чинників, що впливають на рівень освіти і розвитку педагога

Мета анкетування – виявити чинники, які сприяють або перешкоджають освіті, розвитку і саморозвитку педагога.

Оцініть запропоновані чинники за п'ятибальною шкалою:

- 5 – так (перешкоджають або стимулюють);
- 4 – швидше так, ніж ні;
- 3 – і так, і ні;
- 2 – швидше ні;
- 1 – ні.

Чинники, що перешкоджають:

1. Особиста інертність.
2. Розчарування через невдачі, які були раніше.
3. Відсутність підтримки і допомоги від керівництва.
4. Ворожість оточення (зздрощі, ревності тощо), яке негативно сприймає Ваші зміни і прагнення до вдосконалення.

5. Неадекватний зворотний зв'язок із колективом і керівництвом, відсутність об'єктивної інформації про себе.

6. Стан здоров'я.
7. Брак часу.
8. Обмежені ресурси, складні життєві обставини.

Чинники, що стимулюють:

1. Науково-методична робота.
2. Навчання на курсах післядипломної освіти.
3. Особистий приклад і вплив колег.
4. Приклад і вплив керівництва.
5. Організація професійної діяльності в школі.
6. Увага адміністрації навчального закладу до окресленої проблеми.

7. Довіра.

8. Новизна діяльності, умови праці та змога експериментувати.

9. Заняття самоосвітою.
10. Інтерес до роботи.
11. Зростаюча відповідальність.
12. Можливість отримати визнання і відповідний статус у колективі.

Коефіцієнт розвитку (K_p) обчислюємо за формулою: $K_p = K_{\text{факт.}} : K_{\text{макс.}}$ де $K_{\text{факт.}}$ – сума балів, проставлених в анкетах, а $K_{\text{макс.}}$ – максимально можлива кількість балів в анкетах.

Програма спостереження за вмінням педагога формувати позитивний інтерес до вивчення навчальних предметів

№ з/п	Педагог уміє	Результати спостереження
1	Планувати формування пізнавального інтересу на уроці	

2	Моделювати урок з урахуванням ставлення учнів до навчального предмета	
3	Передбачати складність навчального матеріалу для окремих учнів	
4	Проектувати індивідуальний підхід	
5	Враховувати, відбираючи навчальний матеріал, пізнавальні інтереси, можливості та потреби учнів	
6	Вводити в навчальний матеріал цікаві факти з урахуванням допитливості та зацікавленості учнів	
7	Добирати до уроку матеріал, який потребує роздумів та активного мислення	
8	Розробляти систему самостійних робіт	
9	Визначати диференційовані види робіт для учнів	
10	Діагностувати ставлення учнів до вивчення навчального предмета	
11	Реагувати своєчасно на зміну ставлення окремих учнів до вивчення навчального предмета	
12	Залучати учнів до пізнавальної роботи на всіх етапах уроку	
13	Використовувати на уроці сформовані в учнів знання, вміння і навички	
14	Залучати учнів до вирішення навчально-пізнавальних завдань	
15	Спонукає учнів до проведення прикладних досліджень	
16	Пояснювати, орієнтуючись на самостійний досвід учнів	
17	Організувати обговорення питань спільно з учнями	
18	Ускладнювати самостійні завдання під час уроку	
19	Урізноманітнювати творче вирішення поставлених проблем	
20	Заохочувати самостійний вибір навчальних завдань	
21	Спонукає до самостійних міркувань, суджень	
22	Формувати прийоми образного, логічного мислення	
23	Навчати раціональних прийомів вирішення інтелектуальних завдань	
24	Використовувати на уроці сильні та слабкі складові пізнавальної діяльності учнів	
25	Проводити диференційовану роботу з учнями класу	
26	Надавати своєчасну допомогу учням, які мають проблеми у навчанні	
27	Використовувати різноманітні форми заохочень і стимулювання	

28	Формувати віру в свої можливості та здібності
29	Підтримувати престиж і статус учнів
30	Використовувати систему додаткових завдань
31	Створювати емоційно-позитивне ставлення до вивчення навчального предмету
32	Любити свій предмет і вміти демонструвати це учням
33	Урізноманітнювати види і форми домашніх завдань

Отже, запропоновані методики самодіагностики є важливим чинником для самопізнання, вироблення системи професійних еталонів і норм педагогічної діяльності, які дадуть змогу педагогу підвищити рівень професійної майстерності, сприятимуть визначенню стану особистісно-професійного зростання, розвитку педагогічних умінь і навичок, а також формуванню позитивного інтересу до викладацької діяльності. Сподіваємося, що подані методики стануть у нагоді всім, хто цікавиться проблемами педагогічного діагностування, прагне до застосування у практичній діяльності набутих психолого-педагогічних і методичних знань для реалізації особистісно-професійних, а також життєвих задумів.

Література

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П. Беспалько – М.: Педагогика, 1989. – 192 с.
2. Мартиненко С.М. Діагностування особистісно-професійних якостей вчителя початкової школи: навч.-метод. посіб. / С.М. Мартиненко. - К.: АКМЕ ГРУП, 2015. – 208 с.
3. Приходько Ю.С. Психологічний словник-довідник: навч. посіб. / Ю.С. Приходько, В.І. Юрченко. – К.: Каравела, 2012. – 328 с.

Анотації

Світлана МАРТИНЕНКО

Самодіагностика педагогічної діяльності вчителя: сучасний вимір

У статті висвітлюється проблема самодіагностики педагогічної діяльності в сучасному вимірі з урахуванням вимог до вдосконалення професійної діяльності фахівця. Охарактеризовано основні напрями, складові самодіагностики, проаналізовано її структуру й алгоритм, що охоплює самоспостереження, самоаналіз, самооцінювання, самоконтроль і самокоррекцію. Подано зразки діагностичного анкетування, тестування, експертного самооцінювання, програму спостереження за практичною діяльністю, які допоможуть педагогу об'єктивно оцінити стан власної професійної діяльності та педагогічної майстерності.

Ключові слова: педагогічна діяльність учителя, професійний розвиток педагога, педагогічні вміння,

самодіагностика, структура й алгоритм самодіагностики, діагностичне анкетування, діагностичне тестування, експертне самооцінювання.

Світлана МАРТЫНЕНКО

Самодіагностика педагогической деятельности учителя: современное измерение

В статье рассматривается проблема самодиагностики педагогической деятельности в современном измерении с учётом требований к усовершенствованию профессиональной деятельности учителя. Охарактеризованы основные направления, компоненты самодиагностики, проанализирована её структура и алгоритм, которые охватывают самонаблюдение, самоанализ, самооценивание, самоконтроль и самокоррекцию. Представлены образцы диагностического анкетирования, тестирования, экспертного самооценивания, программы наблюдения за практической деятельностью, которые помогут педагогу объективно оценить уровень своей профессиональной деятельности и педагогического мастерства.

Ключевые слова: педагогическая деятельность учителя, профессиональное развитие педагога, педагогические умения, самодиагностика, структура и алгоритм самодиагностики, диагностическое анкетирование, диагностическое тестирование, экспертное самооценивание.

Svitlana MARTYNENKO

Self-diagnosis of pedagogical activity of the teacher: current measurement

The article reviews the problem of self-diagnostic teaching activities in modern terms and takes into account the requirements for the professional teacher activity. The main directions and the components of self-diagnosis are characterized, the structure and algorithm which includes introspection, self-analysis, self-esteem, self-control and self-correction are analyzed. The article contains the diagnostic questionnaires, tests, the expert self-esteem, the observation program of practitioners, which help the teachers objectively assess the state of their own professional activity and pedagogical skills.

Keywords: pedagogical activity of teachers, teacher professional development, pedagogical skills, self-diagnosis, self-diagnosis structure and algorithm, diagnostic questionnaires, diagnostic testing, expert self-esteem.

РІДНА ШКОЛА

Щомісячний науково-педагогічний журнал
ISSN 0131-6788. Рідна школа, №1, 1-80. Індекс 74442

Зимові свята в об'єктиві юннатів

Матеріал чит у номері на с. 18

